

הלכות שבת סימן שצא

(י) וקָשִׁישׁ שְׁמִי הַצְּרוּת שֶׁל בְּתִי יִשְׂרָאֵל בְּעִיר, הַצְּרִיכִים לִשְׂכֹר מִכֹּחַ הַצָּר וְהַצָּר שֶׁל אֵינוֹ-יְהוּדִי (יא) וְאֵין מִסְפִּיק בְּמָה שֶׁיִּשְׂכֹר מִשׁוּר הָעִיר: הֵגה (יב) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּדוֹקָא לַעֲנֵן הַלּוּצִיא וְהַכְּנִיס לְרִשׁוֹת הָאֵינוֹ-יְהוּדִי, אָבֵל (יג) לְטַלְטֵל בְּמָבוֹי וְכוּל לִשְׂכֹר מִן הָשׁוּר, (יד) שְׁהָרִי דְרָךְ הַמָּבוֹי הוּא שֶׁל הָשׁוּר וְכוּל לְסַלֵּק כָּל הָאֵינִים-יְהוּדִים מִשָּׁם (רבי"ש סימן תשי). ***בְּמָה דְרָבִים אֲמוּרִים, בְּשׂוּר שְׂאִין הַבְּתִים שֶׁלֹּא יוֹגֵם אֵין לוֹ רִשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּבִתֵּי הָעִיר כָּלָל (טו) אֲפִלוּ בְּשַׁעַת מַלְחָמָה, אָבֵל בְּמָקוֹם שֶׁכָּל צָרְכֵי הָעִיר אֵינֶם נֶעֱשִׂים אֶלָּא עַל-פִּי הָשׁוּר אוֹ הַמְּמַנֶּה שֶׁלֹּו, וְדַאי שֶׁשְׂכִירוֹת מִהָשׁוּר הֵהוּא אוֹ (ב) [6] מִשְׁכִּירוֹ וְלִקְיָטוֹ (טז) מַהְגֵּי, *שְׁהָרִי יֵשׁ לוֹ רִשׁוֹת לְהוֹשִׁיב אֲנָשָׁיו וְכַלִּי-מַלְחָמָתוֹ בְּבִתֵּי הָעִיר הָעִיר (יז) בְּשַׁעַת מַלְחָמָה (יח) *שְׁלֵא מְדַעְתָּם: ב (ג) [3] (יט) יִשְׂרָאֵלִים הַדְרִים**

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

בְּאֵר הַיֵּטָב

(ב) מִשְׁכִּירוֹ, עֵבֶר ט. וְעַן בְּתוֹשׁבוֹת ב"ח הַתְּנֻחוֹת מ"ד ט"ז בְּנֵה. וְעַן דְּבִרְכֵי-שְׁמוּאֵל סִימָן נה, בְּעִיר גִּיטָה שֶׁהַשְּׂרִים הַקְּרוֹטוֹטוֹרִישׁ אֵין לָהֶם כַּח בְּכוֹלֵי הָעִיר בְּשׂוֹקִים וּבְרַחֲבוֹת, אֵין שְׂכִירוֹת שֶׁלָּהֶם מוֹעִיל כ"י, ע"ש. וְעַן בְּשׁוֹרֵת חו"י סִימָן קלה בְּשַׁמָּה עַל צְרוֹת שְׁוֹהֲגִים הַתֵּר בְּטַלְטֵל בְּרֹחֹב הַיְהוּדִים וְאַחֲרֵי חוּצָה לוֹ, דְּמַמ"ג אִם שָׂכְרוּ מִהָשׁוּר כ"י, ע"ש. וְעַן בְּשַׁבְּתוֹת-יָצֵק ח"ג סִימָן כט קַבֵּב דְּבִאוֹת מִקְוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ עֲבַר הַתֵּר הַחוּבֵי בְּלֵא שׁוֹם מִסְתַּר כְּגוֹן פְּרָגַג וְכֵה"ג, אֵין מִטְּלָטְלִין נֶק בְּרֹחֹב הַיְהוּדִים ע"י עֲרוֹב וְלִחֵי וְקוֹדָה אוֹ שְׂרֹחֹב הַיְהוּדִים סְגוּרִים מְכַל צַד, וְאֵין מִטְּלָטְלִין נֶק בְּרֹחֹב הַיְהוּדִים ע"י קֶצֶת הַאֲחֻזְתִּים, וְכִיוֹן שֶׁנֶּהְיָ לְהַחְמִיר אֵין לְהַקֵּל מִשָּׁם וְאֵל תַּשֵּׁ כ"י (וְעַן לְעֵיל סִימָן טג), מִשְׁא"כ אִם הַסְּקוֹם סְגוּר מְסַפֵּר מְכַל צַד, וְאֵפִלוּ כִּשְׁשׁ עֲבַר הַתֵּר מ"מ אִם הַתֵּר יֵשׁ לוֹ מִסְתַּר מְכַל צַד כְּגוֹן בְּק"ק מִיֵּן וְכוּצֵא כְּזֶה כ"ע מוֹדוּ דְהַר כַּחמָה, וְכֵן הַמְּנַהֵג בְּק"ק מִיֵּן לְטַלְטֵל כְּבִל הָעִיר כְּבִל שׁוֹם כְּרֹךְ לְכַסּוֹת רִשׁוֹת, ע"ש. וְעַן בְּתוֹשׁבוֹת ח"צ נְשֵׁא לֹא מִסְתַּר מִשֵּׁר לֹא מַהְגֵּי אֲמ"כ בְּיָדוֹ לְהַעֲרֹךְ מַלְחָמָה אוֹ לְשַׁנּוֹת הַדְרָךְ בְּלִחֵי רֶצוֹן הָעִיר, וְמֵה שְׁנוֹטֵל פָּרַס מַהְגֵּי הָעִיר אֵין זֶה מוֹעִיל כ"י. וְעַן לְעֵיל סִימָן שֶׁכָּב עֲנֵנָן אִם מוֹעִיל הַשְׂכִּירוֹת אֲף שָׁמָּה, ע"ש בְּסִימָן ו' ט"ק ט. וְעַן בְּק"א לְתוֹשׁבוֹת ב"ח הַתְּנֻחוֹת סִימָן ד' צַל דְּבִרְי ח"צ שֶׁכַּתֵּב לְחַמָּה עַל הַרְכִּישׁ, וְשֵׁם נִתְּבָאָר בְּעֵנָן הַטַּלְטוּל שֶׁיֵּשׁ לְחַשׁ מֵאֲחֵר שְׁחֵל הַמְּלָךְ עוֹמְרִים בְּדִירוֹת מַהְגֵּי שֶׁאֵין לְמִשְׁר תַּפְסִית י"ד בְּבִית וְצָרִיד לִשְׂכֹר מִסְפָּדוֹ עֵבֶר ט.

בְּאֵר הַלְּקָה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

שֶׁפ אֵינוֹ-כֵּן, דְּמְכַל מָקוֹם רַבִּים הֵם וְרַבִּים לֹא הוּי בְּאוֹרְחִים, אֲף דַעַת בְּעַל אֲבוֹ-הַעוֹזֵר בְּסִימָן שֶׁפ דָּאֲפֵלוֹ רַבִּים לְגַבֵּי רַבִּים חֲשִׁיבֵי בְּאוֹרְחִים, וְצָרִיד עֵינֵן לְמַעֲשֵׂה: * **בְּמָה דְּרַבִּים אֲמוּרִים, בְּשׂוּר שְׂאִין הַבְּתִים שֶׁלֹּו. הַלְּשׁוֹן אֵינוֹ מְדַבֵּר, דָּאֲפֵלוֹ בְּבִתִּים שֶׁלֹּו, כֹּל שֶׁהַשְּׂכִינִין אוֹ מִסְתַּר לִמַּס וְאֵינוֹ יָכוֹל לְסַלֵּק וְלֹא שָׂכַר לוֹ רִשׁוֹת לְהַנִּיחַ שֶׁם כְּלוֹי לֹא מַהְגֵּי בְּמָה שֶׁשְׂכִינִין מִמֶּנּוּ, וְכַדְמוּכָה בְּבִית-יוֹסֵף עֲצֻמָּה בְּחַחֲלֵל דְּבָרָיו, וְכֵן מוֹכַח בְּתוֹשׁבוֹת הַרְשָׁב"א סִימָן תרכו, וְכַמוֹ שֶׁפִּנְשֵׁנוּ בְּשַׁעַת הַבִּוּרָה בְּדוֹבֵד הַמַּתְחִיל וְאֵין מִסְפִּיק; אֶלָּא הַרְאָה דְּלִהְיֵי נֶגֶט הַמַּחֲבֵר דִּינוֹ בְּשׂוּר שְׂאִין וְכ"י, מִשָּׁם אוֹרְחָא דְמַלְתָּא, דְּעַל-פִּירְבֵּי בְּשׂוּר שֶׁהַבְּתִים שֶׁלֹּו דְרֹכֵוֹ לְהַנִּיחַ פְּלוּי בְּבִתֵּי אֲנָשֵׁי הָעִיר וְאֵין מוֹחָה בְּיָדוֹ, וְכִיוֹן שֶׁכֵּן הַמְּנַהֵג, הֵי כְּמוֹ שֶׁשִּׁיֵּר לוֹ כַּח וְרִשׁוֹת בְּתַצֵּר, וְכַמוֹ שֶׁכַּתֵּב פֶּן בְּאֲמַת הַרְכִּישׁ וּמִבִּיאֵו הַבִּית-יוֹסֵף, וְלִהְיֵי נֶגֶט בִּית-יוֹסֵף דִּינוֹ בְּאֵין הַבְּתִים שֶׁלֹּו, אֶלָּא הֵיכִי דִּנְרַעֲיֵן שֶׁלֹּא שָׂכַר לוֹ כּוֹת, כְּגוֹן בְּמָקוֹם שְׂאִין הַמְּנַהֵג לְהַנִּיחַ שֶׁם כְּלוֹי, בְּנִדְאֵי אֲפֵלוֹ בְּבִתִּים שֶׁלֹּו אֵין יְכוֹלִים לִשְׂכֹר מַהְגֵּי. וְדְבָרֵי הַחֲמ"י אָדָם כְּזֶה קָשִׁים: * **שְׁהָרִי יֵשׁ לוֹ רִשׁוֹת. וְאִם עַל-יְדֵי הַכְּרֹת נִהַג כֶּךָ וְאֵינוֹ מוֹחַק הַמְּלָכִים, אֵינוֹ מוֹעִיל⁽¹¹⁾ (א"ר בשם רבי"ש): * שְׁלֵא מְדַעְתָּם. עַן בְּתַכְסֵּם צְבִי סִימָן ו' שְׁוֹהֲשָׁה בְּנֵה, דְּמֵאִי מַהְגֵּי בְּמָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ רִשׁוֹת לְהַנִּיחַ כְּלוֹי בְּשַׁעַת מַלְחָמָה, הָרִי עֲמָה עַל-בְּלִי-פִינִים אֵינוֹ שַׁעַת מַלְחָמָה וּמִמְלֵא אֵין לוֹ עֲמָה שׁוֹם רִשׁוֹת וְאִם-כֵּן אֵיךְ יְכוֹלִין לִשְׂכֹר מַמְנָה וּמַצַּד דְּמִוְרֵי בְּשׂוּר שֶׁיִּחְלַת כְּבִדוֹ לְעוֹרֵר מְדִינָה וּמַלְחָמָה כְּבִל שַׁעַת שֶׁיִּרְצֵה עִם שְׂכִינֵי וְאֵין בְּנֵי הַפְּדִינָה מְעַכְבִּין עֲלֵיו, וְלִהְיֵי יִפֵּה כַּחוֹ לְהַשְׁכִּיר, וְלִאֲפִקֵי אִם אֵין כְּבִדוֹ בְּלִבְדוֹ כְּבִל רִשׁוֹת אֲנָשֵׁי הָעִיר לְצָרֵךְ מַלְחָמָה⁽¹²⁾, בְּנִדְאֵי אֵין כַּחוֹ יִפֵּה שְׁלֵא בְּשַׁעַת מַלְחָמָה לְהַשְׁכִּיר רִשׁוֹת, עַן שֶׁם:****

לְהוֹצִיא וְלְהַכְּנִיס לְבִתֵּי הָעֵבֶר ט: (יז) **בְּשַׁעַת מַלְחָמָה. עַן בְּבִאוֹר הַלְּקָה: (יח) שְׁלֵא מְדַעְתָּם. וְלִפִּי זֶה מֵתָר לִשְׂכֹר מִהַמְּנַהֵג שֶׁל מְלָךְ, שְׁהָרִי יֵשׁ רִשׁוֹת לְהַמְּלָךְ לְהוֹשִׁיב אֲנָשָׁיו וְכַלִּי מַלְחָמָתוֹ בְּבִתֵּי בְנֵי הָעִיר שְׁלֵא מְדַעְתָּם מְדִינָא דְּמַלְכוּתָהּ, וְאִם-כֵּן כָּל עֲבַד מַעֲבָדוֹ הַקְּטָנִים הֵי כְּשִׁכְרוֹ וְלִקְיָטוֹ, שְׁהָרִי הַמְּנַהֵג הוּא בְּמָקוֹם הַמְּלָךְ. וְנִרְאָה לִי, דְּוָקָא מִהַמְּנַהֵג זֶה, כְּמוֹ זֶה שְׁקוּרִין פְּאִלְעִינִי⁽¹⁰⁾, שְׂדִידוֹ שֶׁכָּבֵי דְבַר מַלְכוּת נֶעֱשֵׂה עַל-יָדוֹ, אֲפֵלוֹ מִהַמְּשֻׁרְתִּים שֶׁלָּהֶם, שְׁהָרִי יֵשׁ לָהֶם לְקַח מַשְׁרָתִים שְׁעַל-יְדֵיהֶם נִתְּקִים כָּל צוּרֵי הַמְּלָךְ, אָבֵל מֵאֲנָשֵׁי חִילוּזִיתִי, אֲפֵלוֹ הָרֵאשׁ שֶׁלָּהֶם, לֹא מַהְגֵּי בְּמָקוֹם שֶׁהוּא אֵין מַמְנָה עַל זֶה [חיי אדם]: ב (יט) יִשְׂרָאֵלִים**

שְׁעַר הַצְּרוּת

(7) כֵּן אֵימָה בְּתוֹשׁבוֹת הַרְשָׁב"א בְּהִנְיָא בְּסִימָן תרכו, וְכֵן בְּתַב בִּפ"ח: (8) אֵלֵיךְ רַבָּה וְתוֹסַפְתִּי שְׁבַת וְשִׁלְחוֹן עֲצִינְשִׁים וְחֲמ"י אָדָם, וְדָלָא כְּט"ו:

תְּרַגּוּם: 1 אֵל מִשְׁטָרָה.

הלכות שפת סימן שצב

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק כד]

דאי לאו הדי לא בטיילי לגבי ישראלי שפד קצד אקרת¹⁴³.

שישים ריבוא, משום שיש לומר שנקט כאן כפירוש הרמב"ם משום שפירוש זה מוסכם לדעת הכל, שער ששיכת ליחיד אין חייבים עליה משום רשות הרבים, ולא הביא את פירוש רש"י משום שהוא שנוי במחלוקת.

[משנב ס"ק]

מקרה לרבים².

2) כלומר, אף על פי שכשמכרה לרבים חייבים עליה משום רשות הרבים, מ"מ לגבי דין שיוור [המבואר להלן בשו"ע שער שהיתה של רבים אין מערבין את כולה אלא משיירי מקצתה] דינה כעיר של יחיד ואינה צריכה שיוור. ובטעם הדבר כתב הרשב"א (שם ד"ה ואוקימנא, וכן מדוקק בשו"ע ס"ק ב), שהרואה שמטלטלים בה לא יבוא לטעות לומר שמותר לטלטל ברשות הרבים, שהכל יודעים שהיא כחצר אחת שרבים דרים בתוכה שמוותרת בעירוב.

[משנב ס"ק]

ויש מקלין גם פנה¹⁴⁴.

14) וכדעה זו הכריע בשו"ע צ לעיל (סי' שע ס"ק לג), וכן פסק החזו"א (או"ח סי' צ ס"ק לד) שישראל הרגיל לבוא אינו אוסר.

סימן שצב

דיני עירובין לעיר

[משנב ס"ק ג]

שקתה מתחלה קנני חיד¹⁴⁵.

3) בדין זה כתב החזו"א (או"ח סי' פו ס"ק טו), שמה ששינו (עירובין נט, א) שאפילו אם נעשית העיר של רבים אינה צריכה שיוור, היינו דוקא אם לא נתוספו לה בתים לאחר שנעשית של רבים, אבל אם נתוספו לה בתים וחצרות, הריהי כעיר חדשה של רבים שצריכה שיוור. [כך העתיק בשו"ע הלכות (ס"א). אולם לשון החזו"א הוא נתוספו לה בתים ו"חצרות", והכוונה שנתוספו לה גם רחובות, ולא "חצרות". ועוד יש לציין, שדברי החזו"א שם הם בשיטת רש"י, שפירש ש"עיר של יחיד" היינו שאין בה שישים ריבוא, והשונה הלכות העתיק ממנו גם לשיטת הרמב"ם שהיא שיטת השו"ע שהכוונה לעיר שהיתה שייכת ליחיד, ומשום שנקט שאין מקום לחלק בזה בין השיטות].

[שעה צ ס"ק ה]

אם אין צלוי שם רשות הרבים די קלחי וצונת הפתח¹⁴⁶.

4) כלומר, לחי מצד אחד וצורת הפתח מצד שני [כדלעיל בשו"ע סי' שסד ס"א]. ובהערות לשו"ע הלכות כתב, שלכאורה מדובר כאן בעיר שהיא מוקפת מחיצות, שאם לא כן אי אפשר לערב את כולה יחד, ואם כן לשם מה צריך לתקן לחי בפתחי מבואותיה, הלא פתחי המבוי פתוחים לרשות היחיד. וביאר, שכונת המשנ"ב לפתחי המבואות הפונים אל מחוץ לעיר [וצריך לומר שהם פתוחים משני צידיהם אל מחוץ לעיר].

[משנב ס"ק א]

וישיר לעצמו¹⁴⁷.

1) זוהי שיטת הרמב"ם (פ"ה מהל' עירובין די"ט) והרמב"ן (עירובין נט, א) ועוד ראשונים שם, שער שהמבואות שלה והדרכים שבה שייכים ליחיד, ובידו למנוע מהרבים את ההילוך בהם על ידי שיבנה שם בתים וכיוצא בזה [כלשון הריטב"א (שם ד"ה עיר)], יש לה דין רשות היחיד, אף שהדרכים שבה רחבות ט"ז אמה ומהלכים בהן שישים ריבוא. ובטעם הדבר שאינה נחשבת רשות הרבים, כתב הרמב"ן שרשות הרבים צריכה להיות כשמה, רשות השייכת לרבים. מאידך, רש"י (שם ד"ה עיר) פירש ש"עיר של יחיד" שדינה מבואר שם במשנה, היא עיר שאין בה שישים ריבוא ולכן אין לרחובותיה דין רשות הרבים, שכן לרשות הרבים נחשב רק מקום שהולכים בו שישים ריבוא, בדומה לדגלי מדבר.

ובביה"ל לעיל (סי' שמה ס"ז ד"ה שאין) כתב, שמה שנקט כאן השו"ע שער של יחיד היא עיר ששיכת ליחיד כשיטת הרמב"ם, ולא נקט כפירוש רש"י שהכוונה לעיר שאין בה שישים ריבוא, הוא משום שהשו"ע הכריע שמקום שהוא רחב ט"ז אמה נחשב רשות הרבים גם אם אין מהלכים בו שישים ריבוא, וכן הביא בשו"ע בית אפרים (או"ח סי' כו ד"ה ומ"ש) בשם המשכנת יעקב. והבית אפרים השיג עליו, שאין מכאן ראייה שהשו"ע הכריע שאין צריך

הלכות שבת סימן שצא שצב

בקצור יחידי בעיר של אינם יהודים (כ) שהיא מקפת חומה, ויעברו יהודים אחרים דרך שם בשבת (כא) ונתאכסנו בקצר אחרת, (כב) אינם אוסרים עליהם, דאורח אינו אוסר, (כג) ומתרים לטלטל (כד) בקל העיר (ועין לעיל סוף סימן שע):

שצב דיני ערוכין לעיר, וכו' ח' סעיפים:

א משנה ערוכין ג"ט
ובפרוש הרמב"ם פ"י
מה שצמחי בסיון
שמה ערוך ז
(*) (פכ"ט דיני שבת
הרבים השלישי לז"ן
זה עין בסיון סטור)

א * עיר שהיתה (ב) קנן יחיד, (ב) אפלו נעשית של רבים, משתתפים כלם (ג) שתוף אהד (ד) ויטלטלו בקל המדינה, וכן אם היתה של רבים ויש לה (ה) פתח אהד, משתתפים כלם שתוף אהד. אכל אם היתה של רבים * ויש לה שני פתחים, שהעם נכנסים בזה ויוצאים בזה, (ו) אפלו נעשית של יחיד (ז) [ז] (ז) אין מערבין את פלה, אלא מניחין ממנה מקום אהד, * אפלו חצר אחת ובית לתוכה, ומשתתפין השאר, ויהיו אלו המשתתפין כלם מתרים בקל העיר חוץ מאותו מקום (ז) ששירו, ויהיו

באר היטב

הבעה"מ מ"ב להוציא, דאין לאורח חלק בפובו או בקצר עד ל' יום, ועמ"ש סימן שפ, מ"א. ועין ש"ת רמ"א סימן פה:
(ב) קנן יחיד. פרוש שבגאה יחיד לעצמו שישכירנה לאחרים או שמכרה אח"כ לרבים או שבגאה להושיב בה דיווך ומשיר לעצמו דרכים פליטות וטרטיות כדרך שהפליטים עושין, מגיד"משנה: (ג) אין. וצריך עיון, דלא ראינו נזהרין בזה, ואפשר דס"ל כר"ש" דאין נקרא רבים פתוחין מס' רבוא, וכ"מ בהג"מ פ"ה, מ"א: (א) ששירו. עין בגנת ונדרים פ"ג ל"ג סימן כב כג ובגד"א אהר"ן:

משנה ברורה

הדרים וכו'. פרוש, אף שקמה ישראלים דרים בקצר, מקל מקום מתרים היו להוציא מהקצר למבואות של עיר, דלענין שתופי מבואות כל בני הקצר פתחא חשיבי היכא שערכו, וכנ"ל:
(כ) שהיא מקפת חומה. דעל"די"ה (ו) אינה צריכה עוד שום תקון, והוא הדין (ו) אם אינה מקפת חומה, ועשויה בתקון מבואות כדין: (כא) ונתאכסנו בקצר אחרת. והוא הדין ששך דין זה (ב) אם מתאכסן באותו חצר שישכיראל דר שם וגם עכ"מ: דר שם, ולענין לטלטולי באותו חצר עצמה, דמתרים שניהם אף בלי ערוכ וכלי שכירות רשות מן העכ"מ מהאי טעמא: (כב) אינם אוסרים וכו'. ורוצה לומר, דאף דקמא לן שאם שני ישראלים דרים בעיר ויש שם גם עכ"מ הדר בעיר אינו מועיל שום תקון לטלטל כל"זמן שלא שכרו ממנו רשותו, הקא דאינם אלא אוסרים, בטייל לגבי ישראל הקבוע באותו העיר, ואם"כ אין כאן אלא ישראל אהד: (כג) ומתרים לטלטל וכו'. ורוצה לומר, דגם האוחרים בעצמן מתירין לטלטל בקל העיר. ודעת מגן אברהם, דאף דאוחרים אינם אוסרים על בעל-הבית הקבוע שם, אכל בעל-הבית אוסר על האוחרים שלא להוציא מפתיהם להעיר, ואזן נקטין כדעת השלחן ערוך שגם הם מתרים, וכמו שכתבנו לעיל בסיון שע בשם אחרונים: (כד) בקל העיר. וכל-שכן שמתרים לטלטל בקצר שמתאכסנים ואינם אוסרים זה על זה, וגם"כ מהאי טעמא דנטפלים לגבי בעל-הבית הקבוע. (ט) ונראה דדוקא כשהעיר מקפת חומה או שעשויה בתקון ערוכין כדין, דחשיבי פלהו בקצר אחת, דאי לא הכי לא בטייל לגבי ישראל שדר בקצר אחרת) ואוסרים זה על זה לטלטל בהצד. ודע, דהא דאמרין דאורח אינו אוסר, (י) יש אומרים דדוקא בשאינו רגיל להתאכסן שם, אכל אם רגיל להתאכסן שם, כמו שמצוי ברדיין שרגילין לבוא שם תמיד, תשוב כקביעות ואוסר מיד ששכב אהד שמה [וכמו לענין עכ"מ בסיון שדר]. (יא) ויש מקלין גם בה"ה) כל"זמן שיש עלי שם אורח, דהנינו עד שלשים יום:

א (א) קנן יחיד וכו'. פרוש, שבגאה (ב) יחיד לעצמו והשכירה לרבים, או שבגאה להושיב בה דיווך ומשיר לעצמו דרכים ופליטות וטרטיות, כדרך שהמלכים עושין. ויש אומרים שאפלו (ג) מקרה לרבים, (ג) כל"זמן שלא נשתמע שם בעלים הראשונים ממנו: (ב) אפלו נעשית של רבים. ואפלו יש לה שני פתחים, שהעם נכנסין בזה ויוצאין בזה: (ג) שתוף אהד. (ד) בדוקא, דכיון שהיתה מתחלה קנן יחיד, בקצר אהד דמא שצריכין כל בני הקצר להתערב יחד: (ד) ויטלטלו בקל המדינה. ורוצה לומר, אחרי שהכשרו מבואותיה (ה) כהלכתן: (ה) פתח אהד. דכל טעם שצריך שיוור בעיר של רבים שלא ישתתפו כלם ביחד ויהיו יכולים לטלטל בכלה ויבדלקמה, הוא פ"י שלא ישתתפו תורת רשות-הרבים, והא פ"ן שאין לה אלא פתח אהד ומצד השני היא סתומה, לא דמא לרשות-הרבים ודינה פתח: (ו) אפלו וכו' של יחיד. (ו) שמכרונה לו: (ז) אין מערבין את פלה. גובה שפא פתח ובעשה רשות-הרבים ונקלו גם"כ. והעולם אין נזהרין לזהר

שער הציזון

(1) תרימתה'הדשן: (1) ח"י אדם: (2) בן מוכח בתרימתה'הדשן סימן עו: (ט) וכמו שכתבנו לעיל בסיון שע בסוף סימן שצב-הציזון, עין שם. והוא הדין אם הנה העיר מקפת חומה ובאותה העיר היו דרים שני ישראלים ולא שכרו הרשות מן העכ"מ הדרים בעיר, דגם"כ האוחרים אוסרים זה על זה לטלטל בקצר הנכרי שמתאכסנים, ולא שך לומר דבטייל לגבי ישראלים הדרים בעיר, דלא שכיב אהד"ן מאחר שגם הם אוסרים לטלטל בעיר, וכן כתב בס"י אדם [אך מה שפסקת אחר כך שם בהנהגתו צריך עיון, דלכאורה טעמא תנא לשניהם, ואנו סתמנו בשניהם לאסור]: (1) מגן אברהם בשם רש"ל: (יא) לעיל בסוף סימן שע לדעת רמ"א, ועין שם בעשר-הציזון: (ב) ריטב"א ורשב"א: (ג) רשב"א ורשב"א, וכן הכרע הרמב"ן, וכן הכרע הרמב"ם, דאם מקרה לרבים אחרי שכבר נצא מרשותו לגמרי ונתבין עליה משום רשות-הרבים, מקרי עיר של רבים: (א) הרשב"א בחדושי: (ז) ויבדלקמן כסעיד: ד עין שם: (ח) כל אהד לפי מה שחזר, אם אין עלי שם רשות-הרבים די בלחי וצרת-הפתח, ואם רשות-הרבים, צריך לזהר, כפ"ל בסיון סטד: (1) רשב"א, ואפשר דגם הפוסקים דסיבא להו בענין עיר של יחיד ונעשית של רבים דאם מוכח תחדי לרבים תו לא חילשין לה כלל ונקרא רק של רבים, הקא אפלו אם מקרה ליחיד, כל"זמן שלא נשתמע שם מעליה חישיון שפא פתח לשל רבים ונתיי או לאקולי גם"כ:

הלכות שבת סימן שצב

אותם הנשארים מתרים במקומם (ח) בשתוף שעושים לעצמם, (ז) רואים היו הנשארים (ט) רבים, אסורים לטלטל בשאר כל העיר; ודבר זה משום (ס) הבר הוא, (י) כדי שידעו שהעירוב התיר להם לטלטל בעיר זה שרבים בו קעים בה, שהרי במקום שנשארו ולא נשתתף עמהם אין מטלטלים בו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן. (יא) ואם רצו לערב מבוי מבוי עצמו כלי שפן דמהני, דאין שויר גדול מזה: הגה (יב) וצריך שיעשו ביניהם שני (ו) פסין של (יג) שני משהוין אם הוא רחב עשר אמות, וביתר מעשר צריך צורת פתח (טו): ב יעיר של רבים שיש לו פתח אחד (ו) וסלם (יד) במקום אחר, מערבין את בלה ואינה צריכה שויר, (טו) שאין הסלם שבחומה חשוב כפתח, והאפילו העמיד הרבה סלמות זה בצד זה (טז) עד רחב עשר, לא חשיב כפתח. ואם יש לה שני פתחים (יז) ויש אשפה לפני אחד מהם, (יח) כאלו אין שם אלא פתח אחד: ג אהבתים שמניחים אותם שויר, אף על פי (יט) שאינם פתוחים לעיר, אלא אחוריהם לעיר ופניהם לחוץ, ואפילו הוא רק בית אחד, אפילו בית הבקר או בית התבן (כ) שאינם צריכין לערב. עושים אותם שויר) ומערבין את השאר: ד העיר (כא) שנשתתפו כל יושביה חוץ ממבוי אחד, הרי זה אוסר על פלם, ואם בנו (ח) מצבה על פתח המבוי (כג) אינו אוסר עליהם. (כד) *לפיכך, עיר שהיתה

באר היטב

(ז) ואם צ"ל אם היו הנשארים רבים ואסורים לטלטל וכו', ט"ז: (ס) הבר. אפילו איכא א"י בהרין מתא אין יכולין לערב יחד, מהריב"ל, כה"ג. ובשם הר"ן פתב דא"י הוי שויר. וכתב בגנת ונרדים שם, דמקום המשיר שאמרו, אם דרים בו וישארים צריך לעשות הבר וסימן כדי שלא יאסר על בני העיר, והנינו כשישארים דרים שם, אבל אי עבדי שויר מקום

באר הלכה

במקרא וצ"ר לאו דוקא. אכן בריש"א פתב בהר"א נדעת השלמתן צריך דבית אחד לא מהני * לפיכך וכו' אין מערבין אותה לחצאין. ע"ז במגן אברהם שהעתיק ספקא דמהרי"י כדלכא בעיר שהיא של רבים ונחלתיהם נעלות בלה, אפשר שיעל"ידיהו יש לה דין של עיר יחיד. וכסה אחרונים הקריעו, דאפילו הדלתות לאחד, אין צריכין שתוף: (י) כדי שידעו וכו'. אבל אם לא היו צריכין לשיר הנה העירוב משתפח, והיתה משתפחת תורת רשות הריבים על ידו שרואין שמטלטלין בעיר כזו הדומה לרשות הרבים. ובתי העכו"ם אי הוי שויר לענן זה, (ח) יש דעות בין הפוסקים, וטוב להחמיר: (יא) ואם רצו לערב. הנינו לשתף: (יב) וצריך שיעשו ביניהם וכו'. דאי לאו הכי הוי פרוץ (ט) למקום האסור לו: (יג) שני משהוין. והוא הדין (י) אם עושה מצבה על אותו המקום לחלק, וכעין מה שמבאר בסעיף ד; (יא) אבל בלחי וקורה לא מהני לחלק. (יז) וכתבו האחרונים, דהאי הג"ה לא קאי אדינא דסמוף לה דאם רצה לערב מבוי מבוי בפני עצמו, דכזה בודאי סגי בלחי וקורה בשטוף המבוי שלא יאסר אמבואות אחרות, כיון דהוא עיר של רבים ולא הרגלו ביתד מעולם, אלא קאי אדלעיל ששיר במבוי גופא בית וחסר אחת, ועל זה מגיה הרמ"א שצריך שם באמצע המבוי⁶⁶ במקום ששיר לעשות שני פסין וכו', ולא סגי שם בלחי וקורה, כיון דהרגלו שם ביחד באותו המבוי: ב (יד) במקום אחר. בצד שפנגודו, שעולים ויורדים בו חוץ לחומה, והוי אמינא דחשיב כפתח: (טו) שאין הסלם. וע"ז לעיל סימן שעב סעיף ח דלקלא נחשב כפתח: (טז) עד רחב עשר. טעות סופר הוא, וצריך לומר (יג) עד יותר מעשר, והנינו, דאפילו באפן זה לא מבטלין המחיצה להיות כפרוץ המקום ההוא, והוא הדין (יז) דאפילו הסלמות לכל רחב הכתל: (יז) ויש אשפה וכו'. פטותם (טו) מקום הפתח ואין רבים עוברים שם. (טז) ונדקא אשפה של רבים שאין מצויה להגטל, אבל אשפה של יחיד לא: (יח) כאלו וכו'. ואם פנו את האשפה (ח) חזר הפתח לקומו: ג (יט) שאינם פתוחין לעיר וכו'. והני אמינא (יט) כיון דאי בעי לשתף אותן עם אנשי העיר גספן לא מצי, אספן אינן בכלל אנשי העיר ולא מהני שוירא דירהו: (כ) שאינם צריכין לערב. ואף על פי דבסימן שע פסק דצריכים לערב, הנינו (יט) שכאוכל שם גספן, כמו שכתב בית יוסף שם: ד (כא) שנשתתפו כל יושביה וכו'. מ"י בעיר שהיתה מתחלה קטן ומגמגמין מאד להמצין: (יג) הג"א מהגמרא: הלא מבאר לעיל בסעיף א דאפילו בית אחד מקרי שויר, ונהנה בסעיף א פתב דעושוין א אחד ואין צריכין לשיר, וכאן אשמועינן דנדקא שתוף אחד, ועל ידי התחלקות אוסר אחד על חברו: (כב) מצבה. הסכימו (כ) הרבה אחרונים כדי כשהיא גבוה ארבעה טפחים, וע"ז באור זרוע שקתב דבעינן גספן שיהיה רחב ארבעה טפחים: (כג) אינו אוסר עליהם. דכזה מגלה שמסלק עצמו מן העיר: (כד) לפיכך וכו'. רוצה לומר, הואיל שאמרנו שהתחלקות אוסר, צריך לזהר גספן שלא לחלק שתוף המבוי לחצאין, ומדסתם המחבר משמע דסביא לה דאף אם מערב לרחבו נמי אסור ונדלא כמו שכתב

שער הציון

(י) ובאלהי רבה פתב: וכבר נתבאר דלא קמא לן כרש"י והנהות ממוני, וכמו שכתב בית יוסף, לכן נראה לי דברב מקומות יש פתי עכו"ם דהוי שויר, וכמו שכתב מגן אברהם בשם הר"ן: (ח) ע"ז במגן אברהם שהביא דמהרי"ם כדלכא מחמיר ובחשובה הר"ן מקל בנה, וע"ז במגן אברהם שהשיג על הר"ן מירושלמי מפרש, וכעצ"אלקמים מלבוש בדתק: (ט) הנינו, שגני המבוי אסורין לטלטל במקום ששיר: (י) הג"א: (יא) הרא"ש: (יג) נהר שלום וביתמארה, לישב צריך עיניו של המגן אברהם, וכן העתיק הג"א וכן מוכח להמצין בבאור הג"א. ודברי נתיב חיים מגמגמין מאד להמצין: (יג) הג"א מהגמרא: (יד) פריימג"ד: (טו) לבוש. ומכל מקום מסתבא לכאורה דא"י באשפה שגבוה עשרה טפחים, וכדלעיל בסימן שסג סעיף כט, ע"ז שם, וצריך עיין: (טז) מגן אברהם, וכן כתב אלהי רבה בשם עבודתי הקדש, וכן כתב הריטב"א: (ח) אלהי רבה בשם הפוסקים: (יט) הגמרא: (יט) תוספת שבת: (כ) ב"ח ומגן אברהם, ובאלהי רבה פתב בשם עבודתי הקדש כדי בשגבוה שלשה טפחים ורחבה ארבעה טפחים. ואם החלל רחב יותר מעשר אמות, בעינן שהמחיצה תהיה גבוה עשרה טפחים או צורת הפתח (ממ"ג). ומדברי הג"א לקמן בסעיף ו בהג"ה לפי גרסתו מוכח דסביא לה דכזה נמי מהני גבוה ארבעה טפחים: (א) היינו קנין של אחד, של יחיד.

הַלְבוּת שְׁפָת סִימָן שֶׁצַב

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק ז]

דְּסִבְרָא לְהוּ פְּרָשִׁי דְּאִין נְקָרָא רְבִים פְּחוֹת מְשֻׁשִׁים רְבּוּא⁶.

לשיטת התוס' שמתור לטלטל לבית התבן בלא עירוב, צריך לומר שאכן אותו בית התבן שהניחוהו לשויר יאסר בטלטל בשביל היכר.

ודעת החזו"א (או"ח סי' צה ס"ק יד) שאין להקל לשייר בית התבן, אלא יש להחמיר כשיטת הרמב"ם (פ"ה מהל' עירובין ה"ב) והריטב"א (עירובין ס, א ד"ה דהוא) שצריך לשייר דוקא חצר עם בית דירה. עוד כתב, שיש להסתפק האם צריך שידורו בדירה בשבת, או שדי לשייר בית שמויחד לדירה.

[משנב ס"ק כא]

דְּבָעֵיר שֶׁל רְבִים⁸, הָלֵא מְבָאָר לְעִיל כְּסָעִיף א דְּאָפְלוּ בֵּית אָתָד מְקָרִי שְׂיִיר קַל-שְׁכָן מְבוּי⁹.

8) ברין זה שאין מערבים לחצאין, מצינו שני אופנים בשו"ע, א. לחלק רשות הרבים [או מבוי] לחצאין. ב. לערב כל מבוי לעצמו בנפרד מרשות הרבים. ושני אופנים אלו משמע במשנ"ב כאן שאינם נוהגים אלא בעיר של יחיד, אבל בשל רבים אפשר גם לערב כל מבוי בנפרד, וגם לחלק את העיר לחצאין באמצע רשות הרבים, וכן משמע בדבריו להלן (ס"ק כה). ובטעם הדבר שדינה של עיר של יחיד חמור יותר לענין זה, כתב רש"י (עירובין נט, ב ד"ה מבוי) שהוא משום שכבר הורגלו לערב יחד, וכן פירש הבית מאיר (ס"א) בלשון הרמב"ם.

מאידך, הריטב"א (שם ד"ה כמאן) הביא שיש ראשונים הסוברים שגם עיר של רבים אין לחלקה לחצאין. ובדבריו שם מבואר, שאף שלדעת רש"י בעיר של רבים אפשר לערב את המבואות לבדם, מ"מ מודה הוא שאי אפשר לחלק את רשות הרבים לחצאין אפילו בעיר של רבים, משום שרשות הרבים משמשת לכולם, ואי אפשר לסלק את דריסת הרגל של חלק מבני רשות הרבים. [וכן כתבו התוס' הרא"ש והתוס' רבינו פרץ שם ד"ה לא שנו]. וכדעה זו משמע שנקטו להלכה הבית מאיר (שם), והגאון יעקב (שם ד"ה להריטב"א). והחזו"א (או"ח סי' צה ס"ק ג) פסק כדעת המשנ"ב, שבעיר של רבים אפשר גם לחלק את הרשות הרבים שבה לחצאין.

9) מבואר בדבריו שבעיר של רבים אפשר לחלק את העיר ולערב רק את חלקה. והוכיח כן ממה שיש בה דין שויר, שאין החלק שלא עירבו עמו אוסר את השאר. ובטעם הדבר שרק בעיר של יחיד אסור לערב את חלקה, ביאר להלן (ס"ק כה) שכיון שהורגלו לערב יחד הריהם נעשים כחצר אחת שאין יכולים להתחלק. ולפי טעם זה כתבו הגאון יעקב (עירובין שם ד"ה לרש"י) והחזו"א (שם סי' פו ס"ק טו), שלכאורה הוא הדין בעיר של רבים שאינה צריכה שויר, כגון שיש לה רק פתח אחד והורגלו לערב יחד, אי אפשר לערב רק חלק ממנה, שהרי גם כאן שייך הטעם שהואיל והורגלו לערב יחד נעשו כחצר אחת [ולפי זה יש לדון בעיר שאין בה שישים ריבוא שאינה צריכה שויר (כמבואר במשנ"ב ס"ק ז), האם דינה גם כן כעיר של יחיד שאין לערב חלק ממנה]. מאידך גיסא, במבוי שמתחילת תיקונו רצו לערב את חלקו, כתב בשעה"צ לעיל (סי' שסג ס"ק קטו) שאי אפשר לעשות כן, אף שעדיין לא הורגלו לערב יחד, כיון שרוב המבואות דרכם לערב יחד.

5) שיטת המג"א (כאן ולעיל סי' שמה ס"ק ז), שלהלכה יש להקל כשיטת רש"י שמקום שאין מהלכים בו שישים ריבוא אינו נחשב לרשות הרבים. וכתב, שלפי זה מובן מדוע אין נוהגים כיום לשייר בית אחד מחוץ לעירוב, שכיון שבעירות שלנו אין שישים ריבוא, דינן כעיר של יחיד שמערבין את כולה. ובשעה"צ (ס"ק ז) הביא שהא"ר השיג על דבריו, וכתב שאין הלכה כשיטת רש"י, וכן האריך בביה"ל לעיל (סי' שמה ס"ז ד"ה ויש) שהרבה ראשונים ואחרונים פסקו שמקום שרוחבו ט"ז אמה נחשב רשות הרבים גם אם אין מהלכים בו שישים ריבוא, ויש להחמיר כדבריהם. וביאר שלשיטת אלו מה שאין נוהגים לשייר, הוא כיון שסומכים על בתים של נכרים כשיויר [אף על פי שלהלן (ס"ק י) כתב שטוב להחמיר שלא להחשיב בתים של נכרים כשיויר].

והחזו"א כתב (או"ח סי' פו ס"ק טו), שלפי מה שמקילים לתקן את הרחובות בצורת הפתח, בהכרח שנוקטים כדעת רש"י שאם אין מהלכים בה שישים ריבוא אינה רשות הרבים, ולפיכך גם אין נוהגים בשויר. אמנם במקום אחר (שם סי' קז ס"ק ז) הסיק, שעיקר הטעם שסומכים להקל בתיקון צורת הפתח אינו משום שיטת רש"י, אלא משום שגם לרשות הרבים מועיל עומד מרובה, ולטעם זה לכאורה צריך להחמיר לענין שויר, שהרי לפי טעם זה באמת הרחובות נחשבים רשות הרבים, כיון שחוששים לשיטות הראשונים שגם אם מהלכים בה פחות משישים ריבוא יש לה דין רשות הרבים, אלא שמועיל לתקנם במחיצות של עומד מרובה וצורת הפתח [ועמד על זה בהערות לשונה הלכות ס"ד].

ובספר פרי האדמה (מרבני ירושלים בשנות הת"ק, ח"ד עמ' ה) הביא, שנהגו בומנו לערב את כל ירושלים חוץ מהמקום שסביב המקדש, ויתבן שכונתו שהניחוהו בשביל דין שויר.

[משנב ס"ק יג]

בְּאִמְצַע הַמְּבוּי⁶.

6) ובמה שכתב שמועיל מצבה או שני פסים באמצע המבוי, כתב המשנ"ב לעיל (סי' שסג ס"ק קל) בשם האחרונים שכל זה הוא דוקא במבוי מפולש, אבל במבוי סתום כיון שיש לפנימיים דריסת הרגל על החיצוניים אין החיצוניים יכולים להיחלק מהם, אמנם דעת החזו"א (או"ח סי' צה ס"ק י) שגם במבוי סתום אפשר להיחלק על ידי פסים.

[שו"ע ס"ג]

עוֹשִׂים אוֹתָם שְׂיִיר⁷.

7) ובטעם הדבר שעושים את בית התבן לשויר, אף על פי שאינו אסור גם אם אינו מעורב, ואם כן במה נחשב שהוא משויר, כתב העצי אלמוגים (ס"ק ט) שיש לפרש על פי שיטת רש"י [שהובא בביה"ל לעיל סי' שעו ס"ג ד"ה וביניהם] שאף שאין בית התבן אסור, מ"מ אסור לטלטל אליו, וכיון שאסור לטלטל לבית התבן משאר מקומות שבעיר, יש כאן היכר במה שעשאוהו לשויר. ואף